

GUIA
DELS
drets
DE LES
dones

VÍCTIMES DE
VIOLENCIA
DE GÈNERE

NIPO: 800-09-021-0

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE IGUALDAD

DELEGACIÓN DEL
GOBIERNO PARA LA
VIOLENCIA DE GÉNERO

GUIA
DELS
drets
DE LES
dones

VÍCTIMES DE
VIOLENCIA
DE GÈNERE

Catálogo general de publicaciones oficiales
<http://www.060.es>

Edita:

Ministerio de Igualdad

C/ Alcalá, 37. 28071 - Madrid

Correu electrònic: violencia-genero@migualdad.es

Internet: www.migualdad.es

NIPO: 800-09-021-0

Dipòsit Legal: M-49292-2009

Impressió: BOE

Disseny: mayo&más

Drets específics de les dones víctimes de violència de gènere

Què és la violència de gènere?	8	– Drets de les treballadores per compte d'altri	13
Quins drets tenen les dones víctimes de violència de gènere?	8	– Drets de les treballadores per compte propi	15
Quin és el significat i el contingut dels drets reconeguts en la llei orgànica 1/2004?	9	– Drets de les funcionàries públiques	15
– El dret a la informació	9	– Drets econòmics	17
– El dret a l'assistència social integral	9	– La renda activa d'inserció (RAI)	20
– El dret a l'assistència jurídica immediata. El dret a l'assistència jurídica gratuïta	10	– Ajut per al canvi de residència de víctimes de violència de gènere	22
– Drets laborals i de Seguretat Social	12	– El programa específic d'ocupació	22
		– Prioritat en l'accés a habitatges protegits i residències públiques per a persones grans	23

Drets de les víctimes del delictes dels quals també són titulars les dones que han sofert una situació de violència de gènere

– Dret a formular denúncia	26	– Dret a autorització de residència temporal per raons humanitàries	32
– Dret a sol·licitar una ordre de protecció	26	– Dret a autorització de residència independent dels familiars reagrupats	33
– Dret a ser part en el procediment penal	29	– Inscripció com a sol·licitants d'ocupació de les dones estrangeres	33
– Dret a la restitució de la cosa, reparació del dany i indemnització del perjudici causat	30	– Concessió de la condició de refugiada	34
– Dret a rebre informació sobre les actuacions judicials	30	– Dret a l'escolarització immediata dels fills en cas de canvi de residència per causa de violència de gènere	34
– Dret a la protecció de la dignitat i la intimitat de la víctima en el marc dels procediments relacionats amb la violència de gènere	31	– Tramitació urgent del procediment de reconeixement de bestretes del Fons de Garantia del Pagament d'Aliments	34
– Dret a accedir als ajuts econòmics previstos per a les víctimes de delictes violents i contra la llibertat sexual	32		

GUIA DELS DRETS DE LES DONES VÍCTIMES DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE

L'efectivitat dels drets i el ple exercici d'aquests drets no és possible si els titulars en desconeixen l'existència o de quina manera s'han d'exercir.

Aquesta necessitat és encara més palesa per a les dones víctimes de violència de gènere, per a les quals és essencial conèixer les mesures que poden adoptar-se en relació amb la seva protecció i seguretat, els drets i ajuts que els reconeix la llei i els recursos d'atenció, emergència, suport i recuperació integral als quals poden accedir. Aquesta

és la finalitat d'aquesta publicació.

La garantia del dret a la informació, que la Llei de mesures de protecció integral contra la violència de gènere reconeix a totes les dones víctimes d'aquesta xacra social, no només és necessària per a la seva protecció integral, sinó que és el pressupost bàsic per fer realitat els seus drets constitucionals a la integritat física i moral, a la llibertat i seguretat i a la igualtat i la no discriminació per raó de sexe.

DRETS
ESPECÍFICS
DE LES DONES
VÍCTIMES DE

Violència DE gènere

La Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere (BOE núm. 313, de 29 de desembre de 2004), consagra i garanteix a les dones que són víctimes de violència de gènere o ho han estat una sèrie de drets amb la finalitat que elles mateixes puguin posar fi a la relació violenta i recuperar el seu projecte de vida.

¿Què és la violència de gènere?

(Art. 1 Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere)

El concepte de violència de gènere, als efectes de la Llei orgànica 1/2004 (en endavant, Llei integral), comprèn qualsevol acte de violència física i psicològica –incloent-hi les agressions a la llibertat sexual, les amenaces, les coaccions o la privació arbitrària de llibertat– que s'exerceix sobre les dones per part dels qui són els seus cònjuges o ho hagin estat o dels qui estiguin lligats a elles

per relacions similars d'afectivitat, amb o sense convivència. Aquest tipus de violència és l'expressió més greu de la discriminació, la situació de desigualtat i les relacions de poder dels homes sobre les dones.

Quins drets tenen les dones víctimes de violència de gènere?

La Llei integral reconeix tot un catàleg de drets a les dones víctimes de **violència de gènere**.

Aquests drets són **universals**, en el sentit que totes les dones que hagin sofert algun acte de violència de gènere els tenen garantits, amb independència del seu origen, religió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.

La mateixa llei agrupa els diferents drets en quatre apartats:

– Dret a la informació, a l'assistència social integral i a l'assistència jurídica gratuïta.

- Drets laborals i prestacions de la Seguretat Social.
- Drets de les funcionàries públiques.
- Drets econòmics.

Quin és el significat i el contingut dels drets reconeguts en la llei orgànica 1/2004?

El dret a la informació

(Art. 18 de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere)

Comprèn el dret a rebre **informació i assessorament** sobre les matèries següents:

- Les **mesures** que la mateixa llei preveu amb la finalitat de donar **protecció** a les dones víctimes de violència de gènere.
- Els **drets i ajudes** que la llei reconeix a favor seu.
- Els **recursos** d'atenció, emergència, suport i recuperació integral, i la manera d'accedir-hi.

Per **garantir** que totes les dones tinguin accés de manera efectiva a aquesta informació, s'ha de

prestar tenint en compte les circumstàncies personals i socials de les destinatàries.

Així doncs, s'hauran d'utilitzar els mitjans necessaris per assegurar que la **informació** és **accessible i comprensible** per a dones amb discapacitat, dones immigrants i per a les que, per qualsevol motiu, tinguin més dificultats per accedir a la informació.

El dret a l'assistència social integral

(Art. 19 de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere)

Per fer real el dret a la integritat física i moral, les dones víctimes de violència de gènere, i els seus fills i filles menors, tenen dret als serveis socials de:

- atenció
- emergència
- suport i acolliment
- recuperació integral

La finalitat d'aquests serveis és donar cobertura a les necessitats derivades de la situació de violència, restaurar

la situació en què es trobava la víctima abans de patir-la o, almenys, pal·liar-ne els efectes.

A través d'aquests serveis es fa possible que les dones:

- rebin **assessorament** sobre les actuacions que poden emprendre i els seus drets;
- coneguin els **serveis** als quals poden dirigir-se per demanar assistència material, mèdica, psicològica i social;
- accedeixin als diversos recursos d'allotjament (emergència, acolliment temporal, centres tutelats, etc.) en els quals està garantida la seva seguretat i cobertes les seves necessitats bàsiques;
- recuperin la seva **salut** física i/o psicològica;
- assoleixin la formació, la **inserció** o la reinserció **laboral**, i rebin el suport psicosocial al llarg de tot l'itinerari de recuperació integral, amb la finalitat d'evitar la doble victimització.

El dret a l'assistència social integral es reconeix també als menors i a les menors que viuen en entorns familiars on hi

ha violència de gènere. Els serveis socials han de comptar amb un nombre suficient de places previstes per als fills i les filles i amb personal amb formació específica en la seva atenció a fi de prevenir i evitar eficaçment les situacions que els puguin comportar danys psíquics i físics.

El dret a l'assistència jurídica immediata. El dret a l'assistència jurídica gratuïta

(Art. 20 de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere; Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta)

La Llei integral reconeix a totes les dones víctimes de violència de gènere l' **assistència jurídica immediata** en tots els procediments, tant judicials com administratius, que tinguin relació amb la situació de violència, fins i tot per formular la denúncia.

Si bé la designació d'advocat o advocada es fa immediatament i no cal tramitar de manera prèvia

la sol·licitud del **benefici de la justícia gratuïta**, si aquest dret no se sol·licita o finalment és denegat, la víctima haurà de pagar els honoraris meritats per la intervenció de l'advocat o l'advocada i del procurador o la procuradora.

Perquè es reconegui el **dret a l'assistència jurídica gratuïta** s'ha d'acreditar que els **ingressos econòmics**, computats

cada any i per unitat familiar, no superin el doble de l'indicador públic de renda d'efectes múltiples (IPREM). De manera excepcional, es pot reconèixer el dret a les persones els ingressos de les quals no excedeixi el quàdruple de l'IPREM, en atenció a les seves circumstàncies familiars, les obligacions econòmiques i el cost del procés.

La sol·licitud d'assistència jurídica gratuïta es fa omplint un **formulari o imprès**, al qual s'ha d'adjuntar la documentació que s'hi indica, que s'ha de presentar al col·legi d'advocats o al jutjat.

Una vegada reconegut el dret a l'assistència jurídica gratuïta, la defensa dels interessos de la víctima, en tots els processos que calgui tramitar, la fa el mateix advocat o la mateixa advocada pertanyent al torn d'ofici especial de violència de gènere.

A més de la **defensa i la representació gratuïtes per un advocat o una advocada i un procurador o una procuradora** en els procediments judicials i administratius, el dret a l'assistència jurídica gratuïta comprèn les **prestacions** següents:

- Assessorament i orientació gratuïts previs al procés.
- Inserció gratuïta d'anuncis o edictes en diaris oficials.
- Extensió del pagament dels dipòsits necessaris per interposar recursos.
- Assistència pericial gratuïta.
- Obtenció gratuïta dels drets

aranzelaris dels documents notarialis o reducció del 80%.

Drets laborals i de Seguretat Social

(Art. 21 de la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere)

La Llei integral, reconeixent que la violència de gènere té repercussió en la situació laboral de les dones que la pateixen, els reconeix els drets en aquest àmbit per assegurar l'efectivitat de la seva protecció i fer possible que rebin l'assistència social integral a la qual tenen dret.

Per exercir aquests drets, les treballadores han d'**acreditar la situació de violència de gènere** bé mitjançant la sentència per la qual es condemni l'agressor, bé mitjançant l'ordre de protecció o bé, excepcionalment i fins que no es dicti l'ordre de protecció, mitjançant informe del Ministeri Fiscal que indiqui l'existència d'indicis del fet que la dona és víctima de violència de gènere.

Drets de les treballadores per compte d'altri¹

(Arts. 37.7, 40.3 bis, 45.1 n, 48.6, 49.1, 52 d, 55.5 b de l'Estatut dels treballadors i arts. 124, 210 i 231 de la Llei general de la Seguretat Social)

– Dret a la **reducció de la jornada laboral**, que comporta una reducció de salari en la mateixa proporció. Es pot subscriure un conveni especial amb la Seguretat Social per mantenir les mateixes bases de cotització i que no quedin afectades les futures prestacions de jubilació, incapacitat permanent i mort i supervivència, derivades de malaltia comuna o d'accident no laboral.

– Dret a la **reordenació del temps de treball**, és a dir, a organitzar l'horari de treball d'acord amb les necessitats de la treballadora a través de l'adaptació de l'horari, l'aplicació de l'horari flexible o d'altres formes d'ordenació del temps de treball que s'utilitzin a l'empresa.

– Dret preferent al **canvi de centre amb reserva del lloc de treball durant els primers sis mesos**.

Si la treballadora víctima de violència de gènere es veu obligada a abandonar el seu lloc de treball, l'empresa haurà de comunicar-li les vacants que hi hagi en els altres centres de treball per al mateix grup professional, a fi que pugui exercir aquest dret.

L'empresa està obligada a reservar durant sis mesos el lloc de treball que la treballadora ocupava abans del canvi, termini en el qual la dona podrà tornar al seu anterior lloc de treball o continuar en el nou i perdre el dret a la reserva de plaça.

– Dret a la **suspensió de la relació laboral amb reserva de lloc de treball**.

Quan per a la seva protecció efectiva i la seva seguretat la treballadora hagi d'abandonar temporalment el lloc de treball, l'empresa ha de reservar el lloc

¹ Els convenis col·lectius i acords d'empresa poden contemplar millores d'aquests drets.

de treball durant sis mesos, que el jutge o la jutgessa podrà prorrogar per períodes de tres mesos i fins a un màxim de divuit.

El temps de suspensió de la relació laboral per la situació de violència de gènere es considera de **cotització efectiva** a efectes de prestacions de Seguretat Social per jubilació, incapacitat permanent, mort o supervivència, maternitat i atur, i es compta que es troba en **situació assimilada a la d'alta** per accedir a les prestacions indicades. En aquests casos:

- Que el període de suspensió tingui la consideració de **període d'ocupació cotitzada** significa que s'ha computar per al reconeixement d'una prestació o subsidi, tant si durant aquest període de suspensió s'ha rebut la prestació o el subsidi com si no.
- Les **cotitzacions computades** per al reconeixement d'una prestació o un subsidi podran ser computades també per al reconeixement d'una prestació o un subsidi posterior (per exemple quan acabi el seu

contracte, o si decideix extingir la relació laboral per fer efectiva la seva protecció), els quals es reconeixeran com si no hagués rebut la prestació o el subsidi anterior.

- Per al càlcul de la quantia de la prestació, si les bases de cotització van quedar afectades, en el seu moment, per una reducció de jornada derivada de la situació de violència de gènere, s'incrementaran fins al 100% de la seva quantia.

Pel que fa a la **protecció per atur**, la suspensió de la relació laboral es considera com a **situació d'atur involuntari**, per la qual cosa, si compleix els requisits generals, té dret a cobrar la prestació contributiva o el subsidi per atur.

– Dret a l'**extinció del contracte de treball amb dret a la prestació per atur**.

La treballadora que es vegi obligada a abandonar definitivament el lloc de treball per garantir la seva protecció serà considerada en **situació**

legal d'atur involuntari, per la qual cosa, si compleix els requisits generals, té dret a cobrar prestació contributiva per atur o subsidi per insuficiència de cotització.

– **No tenen la consideració de faltes d'assistència al treball** les absències motivades per la situació física o psicològica de la treballadora a conseqüència de la violència de gènere, circumstància que cal que acreditin els serveis socials d'atenció o els serveis de salut.

– L' **acomiadament** o extinció del contracte de treball per l'empresari serà nul si es produeix amb motiu de l'exercici per part de la treballadora víctima de violència de gènere dels drets de reducció o reordenació del temps de treball, de mobilitat geogràfica, de canvi de centre de treball o de suspensió de la relació laboral.

Drets de les treballadores per compte propi

(Art. 21.5 de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere)

Les treballadores per compte propi víctimes de violència de gènere que hagin de **cessar en l'activitat** per fer efectiva la seva protecció o el seu dret a l'assistència social integral, no estan obligades a cotitzar durant un període de sis mesos, que seran considerats com de **cotització efectiva** a efectes de les prestacions de Seguretat Social. A més, la seva situació serà considerada com **assimilada a la d'alta** per accedir a les prestacions de la Seguretat Social, i durant aquest període es conservarà el dret a la prestació d'**assistència sanitària** de la Seguretat Social.

Drets de les funcionàries públiques

(Arts. 24-26 de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere; Llei 7/2007, de 12 d'abril, de l'Estatut bàsic del treballador públic)

Les funcionàries públiques que siguin víctimes de la violència de gènere tenen els drets següents:

– **Dret a la reordenació o organització del temps de treball**, a través de l'adaptació de l'horari, l'aplicació de l'horari flexible o d'altres formes d'ordenació del temps de treball en els termes que l'Administració estableixi.

– **Dret a la mobilitat.**

La funcionària que, per fer efectiva la seva protecció o el seu dret a l'assistència social integral, es vegi obligada a abandonar el seu lloc de treball en la localitat on venia prestant els seus serveis, té dret al trasllat a un altre lloc de treball propi del seu cos, escala o categoria professional, de característiques anàlogues, sense que hagi de ser una vacant de cobertura necessària. Tot i així, en aquests supòsits l'Administració Pública competent estarà obligada a comunicar-li les vacants ubicades en la mateixa localitat o en les localitats que la interessada sol·liciti expressament. Aquest trasllat tindrà la consideració de trasllat forçós.

– **Dret a l'excedència.**

Per fer efectiva la seva protecció o el seu dret a l'assistència

social integral, la funcionària té dret a demanar l'excedència sense necessitat d'haver prestat un temps mínim de serveis previs i sense que se li pugui exigir cap termini de permanència en aquesta situació.

Durant els sis primers mesos, la funcionària té dret a la reserva del seu lloc de treball anterior, i aquest període serà computable a efectes d'antiguitat, carrera i drets del règim de la Seguretat Social que siguin d'aplicació. Quan les actuacions judicials així ho requereixin, es podrà prorrogar aquest període per tres mesos, fins a un màxim de divuit, amb els mateixos efectes que s'acaben d'assenyalar, a fi de garantir l'efectivitat del dret de protecció de la víctima. Durant els dos primers mesos d'aquesta excedència, la funcionària tindrà dret a percebre les retribucions íntegres i, en el seu cas, les prestacions familiars per fills a càrrec.

– Les **faltes d'assistència** de les funcionàries víctimes de violència de gènere, totals o parcials, tindran la consideració de justificades durant el temps i

en les condicions que determinin el serveis socials d'atenció o de salut, segons procedeixi en cada cas.

De la mateixa manera que les treballadores per compte propi o per compte d'altri, perquè els siguin reconeguts aquests drets, les funcionàries han d'**acreditar la situació de violència de gènere**, bé mitjançant la sentència definitiva per la qual es condemna l'agressor, bé mitjançant l'ordre de protecció o bé, excepcionalment i fins que no es dicti l'ordre de protecció, mitjançant informe del Ministeri Fiscal que indiqui l'existència d'indicis del fet que la dona és víctima de violència de gènere.

Drets econòmics

Ajut econòmic específic per a dones víctimes de violència de gènere amb especial dificultat per obtenir una feina

(Art. 27 de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere i Reial decret 1452/2005, de 2 de desembre. La normativa relativa al procediment de tramitació és la que hagi publicat sobre això

la comunitat o ciutat autònoma en la qual se sol·liciti l'ajut)

És un ajut econòmic dirigit a dones víctimes de violència de gènere que reuneixin els **requisits** següents:

a) No tenir rendes que, en còmput mensual, superin el 75 per cent del salari mínim interprofessional vigent, excloent-ne la part proporcional de dues pagues extraordinàries. A efectes de determinar el requisit de carència de rendes, únicament es tindran en compte les rendes o ingressos de què disposi o pugui disposar la sol·licitant de l'ajut, sense que es computin a aquest efecte les rendes o ingressos d'altres membres de la unitat familiar que convisquin amb la víctima.

Si la sol·licitant de l'ajut tingui responsabilitats familiars s'entén que compleix el requisit de carència de rendes quan la renda mensual del conjunt de la unitat familiar, dividida pel nombre de membres que la componen, no superi el 75 per cent del salari mínim interprofessional.

A aquests efectes, existiran responsabilitats familiars quan la beneficiària tingui al seu càrrec almenys un familiar per consanguinitat o afinitat fins al segon grau inclòs, amb qui convisqui. No es consideraran al seu càrrec els familiars amb rendes de qualsevol naturalesa superiors al salari mínim interprofessional, exclosa la part proporcional de dues pagues extraordinàries.

b) Tenir especials dificultats per obtenir una feina, per l'edat, la falta de preparació general o especialitzada o les pròpies circumstàncies socials, fets que es justificaran amb informe emès pel Servei Públic d'Ocupació.

c) Acreditar la condició de víctima de violència de gènere amb la sentència definitiva per la qual es condemna l'agressor, amb l'ordre de protecció dictada a favor seu o bé, excepcionalment, mitjançant informe del Ministeri Fiscal que indiqui l'existència d'indicis del fet que la denunciante és víctima de violència de gènere, mentre no es dicta l'ordre de protecció. L'ajut, finançat amb càrrec als pressupostos generals de l'Estat, el concedeix i el paga la comunitat o ciutat autònoma. La sol·licitud, la tramitació i l'abonament de l'ajut s'ha de dur a terme de conformitat amb la normativa autonòmica que la reguli. Depenent de la comunitat o ciutat autònoma, la tramitació i

el pagament correspon o bé als serveis socials o bé a l'organisme d'igualtat.

L'ajut econòmic es paga en **un únic pagament**, i l'**import** serà equivalent, de manera general, a:

1. Sis mesos de subsidi per atur, si no té responsabilitats familiars.
2. Dotze mesos de subsidi per atur, quan la víctima tingui a càrrec seu un familiar o un menor acollit.
3. Divuit mesos de subsidi per atur, quan la víctima tingui a càrrec seu dos o més familiars o menors acollits, o un familiar i un menor acollit.

La quantia de l'ajut, per a les **dones que tinguin reconegut un grau de minusvalidesa igual o superior al 33 per cent** serà de:

1. Dotze mesos de subsidi per atur, quan la víctima no tingui responsabilitats familiars.
2. Divuit mesos de subsidi per atur, quan la víctima tingui a càrrec seu un familiar o un menor acollit.

3. Vint-i-quatre mesos de subsidi per atur, quan la víctima tingui a càrrec seu dos o més familiars o menors acollits, o un familiar i un menor acollit.

Si la dona víctima de violència de gènere té a **càrrec seu un familiar o un menor acollit que tingui reconegut un grau de minusvalidesa igual o superior al 33 per cent**, l'import de l'ajut serà equivalent a:

1. Divuit mesos de subsidi per atur, quan la víctima tingui a càrrec seu un familiar o un menor acollit.
2. Vint-i-quatre mesos de subsidi per atur, quan la víctima tingui a càrrec seu dos o més familiars o menors acollits o un familiar i un menor acollit.

L'import de l'ajut serà equivalent a vint-i-quatre mesos del subsidi per atur en els casos següents:

1. Quan la **víctima de violència de gènere** amb responsabilitats familiars **o el familiar o menor**

acollit tingui reconegut un **grau de minusvalidesa igual o superior al 65%**.

2. Quan la **víctima de violència de gènere i el familiar o menor acollit** tinguin reconegut un **grau de minusvalidesa igual o superior al 33%**.

Aquest ajut és compatible amb els que preveu la Llei 35/1995, d'11 de desembre, d'ajuts i assistències a les víctimes de delictes violents i contra la llibertat sexual.

D'altra banda, és incompatible amb ajuts que compleixin la mateixa finalitat, i també amb la participació en el Programa de renda activa d'inserció (RAI). Sense perjudici, però, que pugui participar en la RAI una vegada desapareguin o es modifiquin les circumstàncies esmentades.

La renda activa d'inserció (RAI)

(Reial decret 1369/2006, de 24 de novembre, pel qual es regula el Programa de renda activa d'inserció per a aturats amb necessitats econòmiques especials i dificultat per trobar feina)

És un ajut econòmic que es reconeix a les persones aturades incloses en l'anomenat **"PROGRAMA DE RENDA ACTIVA D'INSERCIÓ"** (en endavant, Programa de RAI), a través del qual es duen a terme actuacions encaminades a incrementar les oportunitats d'inserció en el mercat de treball.

Per ser inclosa en el Programa de RAI i ser beneficiària d'aquest ajut econòmic la dona víctima de violència de gènere ha de complir els **requisits** següents:

a) Acreditar la seva **condició de víctima de la violència de gènere**, mitjançant alguns dels documents que s'esmenten a continuació:

- Ordre de protecció judicial o resolució judicial que acordi mesura cautelar penal de protecció a favor de la dona.
- Informe del Ministeri Fiscal que indiqui l'existència d'indisidències del fet que està sent víctima de violència de gènere mentre es dicta l'ordre de protecció.
- Sentència condemnant l'agressor.

- Certificació dels serveis socials de l'Administració autonòmica, de l'ajuntament o del centre d'acolliment indicant la seva situació.

b) Ser sol·licitant d'ocupació.

c) No tenir dret a les prestacions o subsidis per atur o a la renda agrària.

d) No tenir rendes pròpies, de cap naturalesa, superiors en còmput mensual al 75 per cent del salari mínim interprofessional vigent, excloent-ne la part proporcional de dues pagues extraordinàries.

A més del que antecedeix, la suma dels ingressos mensuals de la unitat familiar (constituïda per la víctima i els seus fills menors de 26 anys o majors incapacitats), dividida pel nombre de membres que la componen, no ha de superar el 75 per cent del salari mínim interprofessional, excloent-ne la part proporcional de dues pagues extraordinàries.

La incorporació al Programa de RAI i la sol·licitud de l'ajut econòmic es fa a través de l'**oficina de col·locació**.

La **quantia de la RAI** és del **80% de l'indicador Públic de Renda d'efectes Múltiples** (IPREM) mensual vigent en cada moment.

La **durada màxima** d'aquest ajut econòmic en cada programa és **d'onze mesos**.

No es pot ser beneficiari de més de tres programes de RAI.

En aquest programa hi ha disposicions especials per a les dones víctimes de violència de gènere:

- No se li exigeix estar 12 mesos inscrita com a sol·licitant d'ocupació, ni tenir 45 anys d'edat o més.
- Per determinar els ingressos de la unitat familiar, no s'han de tenir en compte els que rebí l'agressor.
- Pot ser beneficiària d'un nou programa RAI encara que hagi estat beneficiària d'un altre programa RAI en els 365 dies anteriors a la data de la sol·licitud.
- Hi ha un ajut suplementari de pagament únic si s'ha vist obligada a canviar de residència per circumstàncies de violència de gènere en els 12 mesos anteriors a la

sol·licitud d'admissió al programa o durant el temps que hi ha estat.

- Per mantenir la confidencialitat sobre el domicili, pot facilitar-ne un d'alternatiu o un apartat de correus.

La percepció de la RAI és incompatible amb l'ajut econòmic regulat en l'article 27 de la Llei integral.

Ajut per al canvi de residència de víctimes de violència de gènere

(Disposició transitòria primera del Reial decret 1369/2006, de 24 de novembre, pel qual es regula el programa de Renda Activa d'Inserció)

Les dones víctimes de la violència de gènere **beneficiàries del Programa de Renda Activa d'Inserció** que s'hagin vist obligades a canviar de residència en els 12 mesos anteriors a la sol·licitud d'admissió a aquest programa o mentre hi han estat, poden rebre en un **pagament únic** un **ajut suplementari** equivalent a **tres mesos de la quantia de la Renda Activa d'Inserció** sense

que això minvi la durada d'aquesta renda. Aquest ajut es podrà rebre una sola vegada per cada dret a l'admissió al Programa de Renda Activa d'Inserció.

El programa específic d'ocupació

(Reial Decret 1917/2008, del 21 de novembre, pel qual s'aprova el programa d'inserció sociolaboral per a dones víctimes de violència de gènere.)

Les dones víctimes de violència de gènere que estiguin inscrites com a demandants d'ocupació en els Serveis Públics d'Ocupació podran ser beneficiàries d'aquest programa d'inserció sociolaboral, que inclou les següents mesures d'actuació:

- Itinerari d'inserció sociolaboral individualitzat.
- Programa formatiu específic per afavorir la inserció sociolaboral per compte d'altri.
- Incentius per afavorir l'inici d'una nova activitat per compte propi.

- Incentius per a les empreses que contractin víctimes de violència de gènere.
- Incentius per facilitar la mobilitat geogràfica.
- Incentius per compensar diferències salarials.
- Convenis amb empreses per facilitar la contractació de dones víctimes de violència de gènere i la seva mobilitat geogràfica.
- La gestió d'aquestes mesures correspon als Serveis Públics d'Ocupació.

Prioritat en l'accés a habitatges protegits i residències públiques per a persones grans.

(Art. 28 de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere; Reial decret 2066/2008, de 12 de desembre, pel qual es regula el Pla Estatal d'Habitatge i Rehabilitació 2009-2012)

El Pla Estatal d'Habitatge i Rehabilitació 2009-2012 inclou

les dones víctimes de violència de gènere com a beneficiàries dels ajuts del Pla amb dret a una protecció preferent.

D'altra banda, la condició de víctima de violència de gènere és també una circumstància que tindrà en compte l'administració pública competent per a la concessió d'una plaça en una residència pública per a persones grans.

víctimes del delictes

DRETS
DE LES

dels quals també
són titulars les
dones que
han sofert una
situació de
violència de
gènere

A més dels drets que la Llei integral reconeix a les dones que pateixen o han patit violència de gènere, tenen també els **drets que les lleis reconeixen a les víctimes del delicte**, entre els quals s'han de destacar els següents:

Dret a formular denúncia

(Art. 101 de la Llei d'enjudiciament criminal)

Les dones tenen dret a denunciar les situacions de violència de gènere sofertes. A través de la denúncia es comunica a l'autoritat judicial un fet que pot ser constitutiu d'una infracció penal, és a dir d'una conducta que el Codi penal defineix com a delicte o falta i

estableix un càstig o pena per a qui la té.

La denúncia pot presentar-se a la comissaria de policia (estatal, autonòmica, local), a la caserna de la Guàrdia Civil, al jutjat d'instrucció o davant el fiscal. La denúncia dóna lloc a l'inici d'un procediment judicial davant el **Jutjat de Violència sobre la Dona** per aclarir els fets i, si escau, sancionar els culpables.

Dret a sol·licitar una ordre de protecció

(Art. 60 de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere, Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere" y Llei d'Enjudiciament Criminal i art. 544 ter de la Llei d'enjudiciament criminal)

L'ordre de protecció és una resolució judicial en la qual el jutjat reconeix l'existència d'una situació objectiva de risc per a la víctima i ordena la seva protecció durant la tramitació del procediment penal. Amb l'ordre de protecció s'acredita la condició de víctima de violència de gènere que dóna lloc al reconeixement dels **drets econòmics i socials** que reconeix la Llei integral.

Les **mesures de protecció** que l'autoritat judicial pot acordar a favor de la dona víctima de violència de gènere i, si escau, de fills i filles, poden ser de **caràcter penal i civil**. Entre les primeres en pot acordar una o alguna de les següents:

1. Desallotjament de l'agressor del domicili familiar.
2. Prohibició de residir en una determinada població.
3. Prohibició que l'agressor s'aproximi a la víctima i/o als seus familiars o a altres persones a la distància que el jutge determini.
4. Prohibició que l'agressor es comuniqui amb la víctima i/o amb els seus familiars o altres persones per qualsevol mitjà: carta, telèfon, etc.

5. Prohibició a l'agressor d'acostar-se a determinats llocs: centre de treball de la víctima, centres escolars de fills i filles, etc.
6. Omissió de dades relatives a l'adreça de la víctima.
7. Protecció judicial de la víctima en les oficines judicials.
8. Incautació d'armes i prohibició de tinença.

Les **mesures de naturalesa civil** que pot contenir l'ordre de protecció són les següents:

1. L'ús i gaudi de la vivenda, el mobiliari i el parament familiar.
2. L'atribució de la guarda i custòdia de fills i filles menors.
3. La suspensió de l'exercici de la pàtria potestat.
4. La suspensió del règim de comunicacions, visites i estances del pare amb fills i filles o la forma en què s'ha de dur a terme, per exemple, a través d'un punt de trobada.
5. La fixació d'una prestació d'aliments.
6. Qualsevol altra mesura que calgui per apartar els/les menors d'un perill o per evitar-los perjudicis.

Les mesures civils poden acordar-se tant en el cas de matrimoni com de parelles de fet. La durada és de trenta dies, per la qual cosa abans que finalitzi aquest termini cal iniciar el procediment de família –separació, divorci, nul·litat, o amb relació a fills i filles no matrimonials. En aquest cas, les mesures seguiran en vigor durant els 30 dies següents a la presentació de la demanda i dins aquest termini el jutge civil ha de decidir si les manté vigents o no.

Quant a les **dones estrangeres**, l'Ordre de Protecció els permet sol·licitar i obtenir un **permís de residència independent** si en tenien un per “reagrupament familiar” vinculat al permís de residència de l'agressor. En el cas de les estrangeres en **situació irregular** a Espanya, l'ordre de protecció permet sol·licitar una autorització de residència temporal per raons humanitàries i deixar suspès el procediment sancionador que s'estigüés tramitant per la seva situació irregular, tal com es detalla en l'apartat corresponent d'aquesta guia.

L'Ordre de Protecció no només el pot sol·licitar la víctima, sinó també els seus familiars més propers, l'advocat o l'advocada, els serveis socials que en coneguin la situació. Per a això cal omplir un imprès senzill que es presenta a la comissaria de policia, a la caserna de la Guàrdia Civil, al jutjat, a la fiscalia, a les oficines d'atenció a la víctima, als centres socials i assistencials i als serveis d'orientació jurídica dels col·legis d'advocats.

És important que a la sol·licitud es facin constar de forma clara

els actes de violència física, psicològica, amenaces i altres actes intimidadors soferts, i indicar les raons per les quals la dona té por de patir noves agressions o danys.

És aconsellable sol·licitar l'Ordre de Protecció en el mateix moment en què es formula la denúncia, tot i que també es pot sol·licitar després.

Quan no es presenta la denúncia, la mateixa sol·licitud de l'ordre de protecció té aquesta consideració, pel que fa als fets i situacions de violència que s'hi relaten.

El jutjat ha de dictar l'ordre de protecció en el termini màxim de 72 hores des de la presentació, després d'una compareixença de la víctima i de l'agressor. La llei estableix que aquesta compareixença s'ha de fer per separat, per evitar així la confrontació entre tots dos.

Dret a ser part en el procediment penal: l'ofertament d'accions

(Art. 109 de la Llei d'Enjudiciament Criminal)

En el moment de presentar la denúncia i en la primera compareixença al jutjat, la víctima ha de ser informada del seu dret a ser part en el procediment penal.

L'exercici d'aquest dret, que implica la intervenció activa de la dona víctima de violència de gènere en el procediment judicial que es tramita després de la denúncia i de l'exercici de l'acció penal, i si escau de l'acció civil, es fa a través de la seva personació en les actuacions penals com a "acusació particular"; per a això ha de nomenar un advocat o advocada en defensa dels seus interessos i un procurador/a perquè la representi.

La designació d'aquests professionals es pot fer per lliure elecció de la víctima o a través del torn d'ofici especial de violència de gènere. En aquest últim cas, l'assistència i representació seran gratuïtes si a la dona se li concedeix el benefici de justícia gratuïta.

La personació i la consegüent condició de "part" en el procediment penal comporten que la víctima, a través de

l'advocat o l'advocada, pot proposar diligències de prova, intervenir en la pràctica d'aquestes diligències i conèixer totes les resolucions que es dictin durant la tramitació del procés, i pot, si no hi està d'acord, presentar els recursos que pertoquin.

Així mateix, com a acusació particular, la víctima pot sol·licitar la condemna de l'agressor i una indemnització per les lesions, danys o perjudicis soferts.

El Ministeri Fiscal té encomanada la defensa dels interessos de les víctimes i dels perjudicats en els procediments legals. Si arriba a la convicció que s'ha comès un delictes, dirigirà l'acusació contra qui en consideri responsable, independentment del fet que la víctima s'hagi personat en el procés penal o no ho hagi fet. Si no arriba a aquesta convicció, no formularà l'acusació o podrà sol·licitar l'arxiu del procediment, per exemple si considera que no hi ha prou proves dels fets.

Dret a la restitució de la cosa, reparació del dany i indemnització del perjudici causat

(Art. 100 de la Llei d'Enjudiciament Criminal)

En la sentència que es dicti en el procediment penal, i sempre que sigui condemnatòria, a més de la sanció que si escau s'imposi al culpable, es fixaran les responsabilitats civils que ha d'abonar a la víctima pels danys físics, psicològics o morals causats pel delictes.

Si vol, la víctima pot reservar-se el dret a exercir l'acció civil en un procediment diferent davant els jutjats de l'ordre civil, de manera que en el procediment penal no s'exercirà l'acció civil. També pot renunciar a qualsevol reclamació que, en aquest punt, li pugui correspondre.

Dret a rebre informació sobre les actuacions judicials

La víctima, encara que no exerceixi el dret d'intervenir en el procés penal, ha de ser informada del paper que hi té i de l'abast, el desenvolupament i

la marxa del procediment, de la manera següent:

– Té dret que se li faciliti informació sobre l'estat de les actuacions judicials, d'examinar-les i també que se li n'expedeixin còpies i testimonis (art. 234 de la Llei Orgànica del Poder Judicial).

– Se li ha de comunicar qualsevol resolució que pugui afectar la seva seguretat, com ara l'ordre de protecció, l'adopció o modificació d'altres mesures cautelars, les actuacions que acordin la presó o la llibertat provisional de l'imputat i la situació penitenciària de l'agressor (arts. 109, 506.3, 544 bis i ter de la Llei d'Enjudiciament Criminal).

– Ha de ser informada del lloc i la data de celebració del judici oral (art. 785.3, 962 i 966 de la Llei d'Enjudiciament Criminal).

– Se li ha de notificar la sentència, tant d'instància com, si escau, la que resolgui el recurs d'apel·lació (arts. 270 de la Llei Orgànica del Poder Judicial; 789.4, 792.2, 973.2 i 976.3 de la Llei d'enjudiciament criminal).

Dret a la protecció de la dignitat i la intimitat de la víctima en el marc dels procediments relacionats amb la violència de gènere

(Art. 63 de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere; art. 232.2 Llei Orgànica Poder Judicial; art. 15.5 Llei 35/1995 d'Ajuts i Assistència a Víctimes de Delictes Volents i contra la Llibertat Sexual; arts. 2 a i 3.1 Llei orgànica 19/1994, de Protecció de Testimonis i Pèrits en Causes Criminals)

La Llei integral preveu mesures específiques de protecció de la dignitat i la intimitat de la víctima.

Per una banda, s'estableix que les seves **dades personals**, les dels seus descendents i les de les persones que estiguin sota la seva guarda o custòdia tenen caràcter reservat.

La reserva del nou domicili, centre de treball o escoles de fills i filles no només preserva la **intimitat de la víctima**, sinó que a més és un instrument important per a la **seva seguretat**, per tal com evita que

aquestes dades puguin arribar a ser conegudes per l'imputat.

Amb la mateixa finalitat, el model de sol·licitud de l'ordre de protecció disposa que la víctima pugui indicar un **domicili o telèfon d'una tercera persona** a la qual la policia o el jutjat podrà fer arribar les comunicacions o les notificacions.

Així mateix, el jutjat pot acordar, d'ofici o a instància de la mateixa víctima o del Ministeri Fiscal, que les actuacions judicials no siguin públiques i que les **vistes** se celebrin a **porta tancada**.

Dret a accedir als ajuts econòmics previstos per a les víctimes de delictes violents i contra la llibertat sexual

(Llei 35/1995, d'11 de Desembre, d'Ajuts i Assistència a les

Víctimes de Delictes Violents i contra la Llibertat Sexual)

Sempre que es compleixin els requisits que estableix la Llei, les dones víctimes de violència de gènere que hagin patit lesions que comportin situació d'incapacitat per un temps superior a sis mesos o que determinin la declaració d'incapacitat, parcial o total, o les que hagin estat víctimes d'un delictes contra la llibertat sexual i hagin rebut tractament psicològic, poden accedir als ajuts econòmics previstos a la Llei 35/1995, d'11 de desembre, d'ajuts i assistència a les víctimes de delictes violents i contra la llibertat sexual.

Dret a autorització de residència temporal per raons humanitàries

(Articles 45, 46 i 47 del Reial decret 2393/2004, de 30 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei Orgànica 4/2000, d'11 de Gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social)

Les dones estrangeres víctimes de delictes relacionats amb la

violència de gènere que es trobin en situació irregular a Espanya, poden obtenir autorització de residència temporal per raons humanitàries sempre que hagi recaigut sentència per la comissió d'un delictes de violència de gènere en la qual s'acrediti la condició de víctimes.

A més, poden presentar la sol·licitud d'aquesta autorització de residència des del moment en què s'hagi dictat una ordre judicial de protecció a favor seu, i deixar en suspens, si escau, el procediment administratiu sancionador que es pugui estar tramitant en relació amb aquesta situació irregular.

Aquesta residència temporal tindrà una vigència d'un any i no comporta l'autorització per treballar. L'autorització per treballar es pot sol·licitar de manera simultània amb la sol·licitud d'autorització de residència per circumstàncies excepcionals, o bé durant el període de vigència d'aquesta autorització.

Dret a autorització de residència independent dels familiars reagrupats

(Art. 41 del Reial decret 2393/2004, de 30 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social)

Si la dona víctima de violència de gènere és titular d'una autorització de residència temporal per reagrupament familiar vinculada a l'autorització de residència del seu cònjuge agressor, podrà sol·licitar i obtenir una autorització de residència temporal independent, una vegada dictada a favor seu una ordre judicial de protecció.

Inscripció com a sol·licitants d'ocupació de les dones estrangeres

(Ordre TAS/3698/2006, de 22 de desembre per la qual es regula la inscripció de treballadors estrangers no comunitaris als serveis públics d'ocupació i a les agències de col·locació)

Les dones estrangeres víctimes de violència de gènere que no tinguin autorització de treball i es trobin legalment a Espanya, es podran dirigir a l'oficina de col·locació del Servei Públic de Col·locació que els correspongui, perquè els informin sobre els seus drets per inscriure's com a sol·licitants d'ocupació i per tenir accés a les accions de formació i d'intermediació laboral, i també a la renda activa d'inserció.

Concessió de la condició de refugiada

(Disposició addicional tercera de la Llei 5/1984, de 26 de març, reguladora del dret d'asil i de la condició de refugiat)

Pot obtenir la condició de refugiada la dona estrangera que fugí del seu país d'origen a causa d'un temor fonamentat a patir persecució per motius de gènere.

Dret a l'escolarització immediata dels fills en cas de canvi de residència per causa de violència de gènere

(Article 5 de la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere)

Els fills de les víctimes de violència de gènere que es vegin afectats per un canvi de residència derivada dels actes de violència de gènere, tenen dret a l'escolarització immediata en el nou lloc de residència.

Tramitació urgent del procediment de reconeixement de bestretes del Fons de Garantia del Pagament d'Aliments

(Reial Decret 1618/2007, de 7 de desembre, sobre Organització i Funcionament del Fons de Garantia de Pagament d'Aliments)

Tenen la condició de persones beneficiàries de les bestretes del Fons de Garantia del Pagament d'Aliments, gestionat per la Direcció General de Costos de Personal i Pensions Públiques del Ministeri d'Economia i Hisenda, els fills i les filles menors d'edat titulars d'un dret d'aliments judicialment

reconegut i impagat, que formin part d'una unitat familiar els recursos i els ingressos econòmics de la qual, computats anualment i per tots els seus conceptes, no superin la quantitat resultant de multiplicar la quantia anual de l'indicador públic de renda d'efectes múltiples (IPREM), vigent en el moment de la sol·licitud de la bestreta, pel coeficient que correspongui en funció del nombre de fills i filles menors que integri la unitat familiar.

Les persones beneficiàries tenen dret a la bestreta de la quantitat mensual determinada judicialment en concepte de pagament d'aliments, fins al límit de 100 euros mensuals, la qual es podrà percebre durant un termini màxim de divuit mesos.

El procediment per al reconeixement de la bestreta es tramitarà amb caràcter urgent quan la persona que tingui la guarda i custòdia del menor sigui víctima de violència de gènere. A aquests efectes, caldrà acreditar la condició de víctima de violència de gènere per qualsevol dels mitjans següents:

a través de la sentència condemnatòria; a través de la resolució judicial que hagués acordat la prohibició d'aproximació o la presó provisional de l'inculpat com a mesura cautelar per a la protecció de la víctima; a través de l'ordre de protecció a favor de la víctima i, excepcionalment, a través de l'informe del Ministeri Fiscal que indiqui l'existència d'indis que la demandant és víctima de violència de gènere, fins que es dicti l'ordre de protecció.

En el procediment d'urgència, el termini màxim per resoldre i notificar a la persona sol·licitant la resolució de la sol·licitud serà de dos mesos.

TELÈFONS D'INFORMACIÓ

Àmbit estatal
016

Persones amb discapacitat auditiva:
900 116 016

- Andalusia
900.200.999
- Aragó
900.504.405
- Principat d'Astúries
985 962.010
- Illes Balears
971.775.116
- Canàries
112
- Cantàbria
942.214.141
- Castella i Lleó
900.333.888
- Castella - La Manxa
900.100.114
- Catalunya
900.900.120
- Ceuta
900.700.099
- Extremadura
112
- Galícia
900.400.273
- La Rioja
900.101.555
- Madrid
012
- Melilla
952.699.214
- Regió de Múrcia
968.357.244/620
- Navarra
**948.206.604
112**
- País Basc
900.840.111
- Comunitat Valenciana
900.580.888

Més informació: als organismes d'igualtat de les comunitats autònomes, als centres autonòmics i locals d'atenció a la dona, a les oficines d'atenció a les víctimes del delictes en les seus dels jutjats, als serveis d'orientació jurídica dels col·legis d'advocats i a les diverses organitzacions de dones i d'estrangers.

Pàgina web de la Delegación del Gobierno para la Violencia de Género:
www.migualdad.es

GUIA
DELS
drets
DE LES
dones

VÍCTIMES DE
VIOLÈNCIA
DE GÈNERE

Com posar-se en contacte amb la delegació

Delegación Especial del Gobierno
contra la Violencia sobre la Mujer.
c/ Pº de la Castellana, 67.
(5ª Planta. Zona C)
e-mail:violencia-genero@mtas.es